

DOI: 10.18523/2617-2607.2025.16.63-79

УДК 340.1+342.5+342.9

Володимир Кістяник

Кандидат юридичних наук, адвокат, Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-2169-7487>

consulting@lawargument.com

СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ АРГУМЕНТАЦІЇ РІШЕНЬ СУБ'ЄКТІВ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ: ДЕЯКІ СТАНДАРТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ, МІЖНАРОДНОЇ ТА ІНОЗЕМНОЇ ПРАКТИКИ

У статті розглянуто зміст, форми та закономірності судового контролю аргументації рішень суб'єктів владних повноважень. З'ясовано, що судовий контроль у сфері адміністративного судочинства полягає в перевірці належності, повноти та логічної узгодженості мотивів, покладених в основу рішень суб'єктів владних повноважень, з метою забезпечення їх відповідності принципу верховенства права.

На основі аналізу положень Кодексу адміністративного судочинства України, практики Верховного Суду, Європейського суду з прав людини, Європейського суду справедливості (Суду ЄС) та судів окремих іноземних держав (Канади, США, Великої Британії) визначено доктринальні стандарти аргументації рішень суб'єктів владних повноважень. Доведено, що ці стандарти охоплюють логічність, послідовність, зв'язок мотивів із нормами права, врахування релевантних обставин справи, заборону свавілля та дотримання принципу пропорційності.

Запропоновано концепцію розумної, пропорційної та доказової аргументації рішень суб'єктів владних повноважень як теоретико-прикладну модель удосконалення адміністративної юстиції в Україні. Вперше представлено формулювання системного підходу до судового контролю аргументації рішень суб'єктів владних повноважень як окремого інституту адміністративного судочинства, що інтегрує національні та міжнародні стандарти належного врядування.

Підкреслено практичне значення одержаних результатів, яке полягає в можливості використання відповідних критеріїв під час оцінювання обґрунтованості рішень суб'єктів владних повноважень у судовій та управлінській практиці, а також у процесі розроблення методичних рекомендацій для державних службовців.

Ключові слова: аргументація, судовий контроль, суб'єкт владних повноважень, адміністративне судочинство, обґрунтованість рішень.

Постановка проблеми

З огляду на численні спори в адміністративній юстиції виникає потреба в теоретичному аналізі критеріїв аргументації, які використовують суб'єкти владних повноважень. Ці орієнтири сприятимуть виконанню завдань адміністративного судочинства, передбачених у ч. 1 ст. 2 Кодексу адміністративного судочинства України (далі — КАС України)¹.

Серед іншого, це дослідження може співвідноситися із Стратегічним планом діяльності Національного агентства України з питань державної служби на 2025–2027 роки. Зокрема, завдання 1 стратегічної цілі 2 цього Стратегічного плану передбачає формування організаційної культури

¹ Верховна Рада України, Кодекс адміністративного судочинства України, 2747-IV, 6 липня 2005, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/#Text>.

державної служби, яка базується на цінностях досягнення результатів, відповідальності, інноваційності, відкритості комунікацій².

Також ця стаття певною мірою може стосуватися освітньої програми НаУКМА «Суспільна політика і врядування»³.

Отже, ця публікація має за мету підкреслити важливість для суб'єктів владних повноважень належної аргументації ухвалених рішень. Це сприятиме ефективному захисту прав фізичних і юридичних осіб та зменшить навантаження на судову систему України. Висвітлення теоретико-прикладного розуміння переконливої аргументації рішень суб'єктів владних повноважень може зменшити кількість випадків звернень до суду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Судовий контроль аргументації рішень суб'єктів владних повноважень в Україні потребує теоретичного аналізу. Зокрема, В. Горбалінський надав науково-правову характеристику рішення суб'єкта владних повноважень в адміністративному судочинстві. Також цю тематику досліджував суддя Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду В. Бевзенко. Питання щодо стандартів рішення суб'єктів владних повноважень розглядали С. Кушнір, Т. Коломoeць, А. Осадчий, Ю. Пирожкова, О. Присяжнюк, О. Скочиляс-Павлів, І. Шумейко та ін.

Стосовно концептуального підґрунтя слід зазначити, що аргументація суб'єктів владних повноважень походить від юридичної аргументації загалом. Тому слід наголосити на важливому теоретичному внеску в розвиток досліджень з питань юридичної аргументації професора М. Козюбри, який аналізував цю проблематику на системному рівні.

Питання юридичної аргументації було також предметом дослідження Т. Дудаш, П. Рабіновича, О. Цельєва, О. Юркевича та ін.

Грунтовним дослідженням аргументації є дисертація В. Кістяника «Судова аргументація: особливості, порівняльний аналіз та вітчизняна і зарубіжна практика». Питання судової аргументації також проаналізовано в науково-практичних результатах голови Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду (2017–2025) М. Смоковича та судді Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду Я. Берназюка. Значна частина цих досліджень стосується судової аргументації. Проте аналіз наукових розвідок свідчить про те, що вивчення потребує судовий контроль аргументації рішень суб'єктів владних повноважень в Україні як окремий напрям.

В іноземній літературі питання судового контролю аргументації рішень суб'єктів владних повноважень досліджено дещо більше. Зокрема, це питання вивчали такі закордонні вчені: Р. Алексі, П. Де Смедт, К. Мігхелбрінк, В. Паттін, М. Печаріч, П. Реймекерс, М. Спайсер та ін.

Метою цієї статті є дослідження теоретичного підґрунтя щодо стандартів аргументації рішень суб'єктів владних повноважень з погляду судового контролю, що важливо насамперед для нормозастосовчої практики; аналіз критеріїв такої аргументації, що сприятиме подальшим науковим дослідженням у цьому напрямі.

Вступ

Адміністративна юстиція є ключовим елементом правової системи та інститутом, що сприяв становленню української державності. Її практика забезпечує судовий контроль за діяльністю суб'єктів владних повноважень та ефективний захист прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб. Юрисдикція адміністративних судів охоплює податкові, соціальні питання, зокрема пенсійні спори, легітимність і функціонування суб'єктів владних повноважень та інші питання, що належать до предметної юрисдикції адміністративного суду. Особливе значення має також розгляд виборчих спорів, який впливає на формування конституційних інституцій і на стабільність демократичних процесів.

Під час розкриття теоретичного змісту цього питання не слід оминати й виклики сучасної адміністративної юстиції. Характерним у цьому контексті є аналіз судової статистики за 2024 рік. Зокрема,

² Національне агентство України з питань державної служби, *Про внесення змін до Стратегічного плану діяльності Національного агентства України з питань державної служби на 2025–2027 роки*, Наказ 18-25, 4 лютого 2025, <https://nads.gov.ua/npas/pro-vnesennia-zmin-do-stratezhichnoho-planu-diialnosti-natsionalnoho-ahentstva-ukrainy-z-pytan-derzhavnoi-sluzhby-na-20252027-roky>.

³ Києво-Могилянська школа врядування імені Андрія Мелешевича, Факультет правничих наук, *Освітня програма «Суспільна політика і врядування» (спеціальність D4. Публічне управління та адміністрування, рівень — магістр)*, <https://vstup.ukma.edu.ua/education-program-info?ep-id=26>.

у Звіті судів першої інстанції щодо розгляду справ у порядку адміністративного судочинства зазначено, що протягом звітного періоду на розгляді перебувало 477 252 позовні заяви (для порівняння: у сфері господарського судочинства — 76 341 позовна заява, а в порядку наказного провадження — 10 215 справ)⁴. Таке співвідношення свідчить про значне навантаження саме на адміністративні суди, що підтверджує їхню ключову роль у забезпеченні судового захисту прав та інтересів фізичних та юридичних осіб у контексті публічно-правових спорів.

Суб'єкти адміністративного судочинства різняться за своїм складом — від громадян до кандидатів на пост Президента України. Незалежно від правового статусу ці особи прагнуть ефективного захисту прав, законності та обґрунтованості рішень суб'єктів владних повноважень. Кожен учасник процесу відстоює власну позицію, що може спричинити суперечності, і саме тому адміністративні суди є своєрідним «арбітром», який контролює законність та обґрунтованість рішень таких суб'єктів. Отже, судовий контроль в адміністративній юстиції є комплексним і багатограним, і з теоретичного погляду слід зосередитися на аспекті, пов'язаному саме з доктринальним розумінням судового контролю аргументації рішень суб'єктів владних повноважень.

Слушним є зауваження А. Берлача, О. Дзісяка та М. Сусак про те, що судовий контроль у сфері адміністративного судочинства є важливою формою державного контролю, спрямованою на забезпечення законності та захист прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб у відносинах з публічною адміністрацією⁵. Аналіз їхньої статті свідчить про те, що автори не розмежовують такі поняття, як «суб'єкт владних повноважень» та «органи публічної адміністрації».

Проте не всі вчені є прибічниками такої наукової позиції. Наприклад, О. Курко розрізняє поняття «представник публічної адміністрації» та «інші суб'єкти здійснення публічно-владних управлінських функцій». Зокрема, він зазначає, що:

під категорією «представник публічної адміністрації» слід вбачати суб'єкта владних повноважень у розумінні КАС України, тобто Парламент, Президента України, органи виконавчої влади та місцевого самоврядування, органи судової влади, їх посадові, службові особи, інші суб'єкти здійснення публічно-владних управлінських функцій, в тому числі делегованих повноважень.

Зокрема до категорії «інші суб'єкти здійснення публічно-владних управлінських функцій» слід відносити органи, які не репрезентують будь-яку з гілок влади, але за спрямованістю своїх функцій, як правило, тяжіють до сфери публічного адміністрування. Такими органами, наприклад, є Рахункова палата, Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, Центральна виборча комісія, Національний банк України та ін.⁶

За формального підходу доцільно використовувати уніфіковану категорію для позначення, а саме термін «суб'єкт владних повноважень». Необхідність застосування узгодженого визначення пов'язана з тим, що така змістова єдність відображена в Кодексі адміністративного судочинства України. Олег Курко зауважує:

Пункт 7 частини 1 статті 4 КАС України містить положення, що суб'єктом владних повноважень є орган державної влади (у тому числі без статусу юридичної особи), орган місцевого самоврядування, їх посадові чи службова особа, інший суб'єкт при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень, або наданні адміністративних послуг⁷.

Особа, взаємодіючи з суб'єктами владних повноважень, має гарантії захисту прав у справедливому та неупередженому суді, що робить інститут судового контролю одним із ключових механізмів забезпечення верховенства права та довіри до держави. Термін «судовий контроль» застосовують у різних видах судочинства: у кримінальному — через повноваження слідчого судді, в адміністративному — шляхом перевірки рішень суб'єктів, наділених владними повноваженнями.

⁴ Державна судова адміністрація України, *Звіт судів першої інстанції про розгляд справ у порядку адміністративного судочинства (2024 р.) та Звіт судів першої інстанції про розгляд справ у порядку господарського судочинства (2024 р.)*, https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/zvit_dsau_2024.

⁵ Берlach A. I., Дзісяк О. П., Сусак М. С., «Судовий контроль у системі адміністративного судочинства України: теоретико-правові та прикладні аспекти», *Юридичний науковий електронний журнал* 1 (2025): 597, <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-1/138>.

⁶ Курко О. П., «Суб'єкти владних повноважень в адміністративному процесі: термінологічна визначеність категорії», *Юридична наука* 11(113) (2020): 120, <https://doi.org/10.32844/2222-5374-2020-113-11.16>.

⁷ Там само, 117.

Аналізуючи академічні надбання, положення законодавства та закономірності судової практики, можна дійти висновку, що судовий контроль за аргументацією рішень суб'єктів владних повноважень в адміністративному судочинстві України полягає в перевірці належності, повноти та логічної узгодженості мотивів, покладених в основу рішення суб'єкта владних повноважень. Керуючись змістом статей 2, 6, 9, 90 та 242 Кодексу адміністративного судочинства України⁸, суд оцінює, чи рішення прийнято на підставі достатніх доказів, чи наведена аргументація дає змогу зрозуміти правові й фактичні підстави втручання в права особи, а також чи дотримано принципів пропорційності та обґрунтованості. Зміст такого контролю полягає не в заміні адміністративної дискреції судовою, а в забезпеченні того, щоб рішення суб'єкта владних повноважень було логічно послідовним, внутрішньо несуперечливим та ухваленим відповідно до вимог верховенства права, що має перевірити адміністративний суд.

У цій статті для теоретичної характеристики використано саме термін «рішення суб'єктів владних повноважень», що, безумовно, є дотичним (але не синонімічним) до термінів «адміністративний акт» чи «бездіяльність адміністративного органу», які вживаються в Законі України «Про адміністративну процедуру».

До того ж слід зазначити, що в адміністративній юстиції судовий контроль вирізняється ініціативною функцією суду, що забезпечує ефективний захист прав людини та запобігає їх порушенню з боку суб'єктів владних повноважень. Відповідно до ч. 4 ст. 9 КАС України, «суд вживає визначені законом заходи, необхідні для з'ясування всіх обставин у справі, у тому числі щодо виявлення та витребування доказів з власної ініціативи»⁹.

Публічно-правовий фундамент держави повинен функціонувати максимально ефективно з метою запобігання виникненню спорів у сфері адміністративної юстиції та недопущення надмірного навантаження на судову систему. Окрім того, неприпустимим є перекладення на суди реалізації повноважень, які за своєю правовою природою належать до компетенції інших суб'єктів владних повноважень.

В умовах сьогодення порушення цієї закономірності призвело до того, що через неналежну аргументацію рішень суб'єктів владних повноважень зростає кількість надходження справ до адміністративних судів. Згідно з інформацією Ради суддів України, до місцевих адміністративних судів за I півріччя 2025 р. надійшло 322 051 справ та матеріалів¹⁰. Отже, адміністративна юстиція залишається актуальною, а підвищення рівня аргументації рішень суб'єктів владних повноважень сприяє ефективнішій взаємодії з публічною владою та зменшенню навантаження на суди. Належний рівень аргументації рішень суб'єктів владних повноважень є основою реалізації конституційних засад людиноцентризму. У цьому контексті відправною точкою для аналізу проблематики аргументації таких рішень є ключові положення Конституції України. Згідно зі ст. 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави¹¹.

Вказані положення законодавства сприяють зміцненню основ конституціоналізму, до реалізації яких активно долучається адміністративна юстиція. Адміністративне судочинство впливає на діяльність конституційних органів як суб'єктів владних повноважень, визначаючи їхню ключову роль у державному управлінні, зокрема, щодо повноважень Президента України, Верховної Ради України та інших конституційних інституцій. Одночасно адміністративна юстиція на конституційному рівні забезпечує захист прав та законних інтересів фізичних і юридичних осіб.

Роль адміністративної юстиції в діяльності конституційних органів надзвичайно висока і в практиці іноземних держав. Зокрема, на думку польського дослідника Б. Войцеховського, який аналізує дискрецію органів адміністративної юстиції в Польщі, судова практика Верховного адміністративного суду є складовою частиною інституційної конституціоналізації¹².

⁸ Верховна Рада України, *Кодекс адміністративного судочинства України*, 2747-IV, 6 липня 2005.

⁹ Там само.

¹⁰ Рада суддів України, *Інформація про показники часу, необхідного для розгляду справ і матеріалів, які надійшли до місцевих адміністративних судів та орієнтовна нормативна чисельність суддів за даними звітності за I півріччя 2025 року*, https://rsu.gov.ua/oas-2025_2-mapr.

¹¹ Верховна Рада України, *Конституція України*, 28 червня 1996, 254к/96-ВР, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

¹² Bartosz Wojciechowski, "The Discretion of the Administrative Court Judge Understood as the Weighing of Constitutional Values," *Studia Iuridica Lublinsia* 32, no. 4 (2023): 154, <http://doi.org/10.17951/sil.2023.32.4.147-156>.

Якість аргументації рішень суб'єктів владних повноважень критично важлива, оскільки від неї залежить необхідність звернення до суду. Подання позовної заяви до адміністративного суду має бути крайнім засобом захисту прав і законних інтересів у публічно-правовому спорі. У цьому контексті важливим є таке твердження редакторів енциклопедії «Британіка» Е. Пейджа та В. Робсона: судовий контроль є менш ефективним способом перевірки доцільності, мудрості чи обґрунтованості адміністративних дій, суди неохоче замінюють рішення відповідного органу на власні¹³.

Логічним доповненням згадуваних тверджень є положення п. 3 ч. 1 ст. 2 КАС України, згідно з якими у справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень адміністративні суди перевіряють, чи прийняті (вчинені) вони обґрунтовано, тобто з урахуванням усіх обставин, що мають значення для прийняття рішення (вчинення дій)¹⁴.

У монографії «Адміністративне судочинство України: питання теорії і практики (з нагоди 20-річчя ухвалення Кодексу адміністративного судочинства України)» щодо ч. 2 ст. 2 КАС України зазначено: «Фактично у цитованій нормі законодавцем закладено не процесуальну норму для адміністративного суду, а матеріальну, адже за цими вимогами суд здійснює не свою процесуальну діяльність, а застосовує (має застосовувати) відповідні критерії для перевірки і оцінки рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень»¹⁵.

Отже, з огляду на зазначене вище є необхідність у теоретико-прикладному осмисленні судового контролю за аргументацією рішень суб'єктів владних повноважень як одного з ключових елементів забезпечення верховенства права та підвищення ефективності розв'язання публічно-правових спорів. З теоретичного погляду важливим є аналіз закономірностей, які впливають із судової практики розвинених демократичних країн. Такі тенденції потребують наукового осмислення з метою подальшого узагальнення доктринальних основ судового контролю аргументації рішень суб'єктів владних повноважень.

Позиції Верховного Суду щодо аргументації рішень суб'єктів владних повноважень

Доктринальні основи стандартів судового контролю за рішеннями суб'єктів владних повноважень відображено в практиці Верховного Суду.

Зокрема, у контексті аргументації рішень суб'єктів владних повноважень важливою в цьому випадку є позиція Верховного Суду, викладена в постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 11 вересня 2023 р. у справі № 420/14943/21. Згідно з п. 48 цієї постанови,

критеріями обґрунтованості рішення суб'єкта владних повноважень є: 1) логічність та структурованість викладення мотивів, що стали підставою для прийняття відповідного рішення; 2) пов'язаність наведених мотивів з конкретно наведеними нормами права, що становлять правову основу такого рішення; 3) наявність правової оцінки фактичних обставин справи (поданих документів, інших доказів), врахування яких є обов'язковим у силу вимог закону під час прийняття відповідного рішення; 4) відповідність висновків, викладених у такому рішенні, фактичним обставинам справи; 5) відсутність немотивованих висновків та висновків, які не ґрунтуються на нормах права¹⁶.

Проте в практиці Верховного Суду важливим є посилання й на інші позиції, які потребують теоретичного осмислення та підкреслюють необхідність дотримання стандартів аргументації рішень суб'єктами владних повноважень.

Зокрема, актуальною є постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 9 квітня 2025 р. у справі № 520/32557/23, у якій Верховний Суд зазначив:

У постанові Верховного Суду від 28.11.2022 у справі № 826/6029/18 викладено правовий висновок, відповідно до якого у контексті вимог частини другої статті 2 КАС нормативне обґрунтування прийнятого рішення та його співвідношення з фактичними обставинами не є формальною вимогою, оскільки суд має перевірити, чи діяв суб'єкт владних повноважень, у тому числі (...) на підставі, у межах повноважень та у спосіб,

¹³ Edward C. Page and William Alexander Robson, "Judicial review of administration," *Encyclopaedia Britannica*, <https://www.britannica.com/topic/administrative-law/Judicial-review-of-administration>.

¹⁴ Верховна Рада України, *Кодекс адміністративного судочинства України*, 2747-IV, 6 липня 2005.

¹⁵ *Адміністративне судочинство України: питання теорії і практики (з нагоди 20-річчя ухвалення Кодексу адміністративного судочинства України)*, редкол.: М. І. Смокович (голова), О. Р. Радишевська, В. М. Кравчук, Н. В. Богашева (Київ: ВАІТЕ, 2025), 159, https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/rizne/Monograf_Admin_sud_vo.pdf.

¹⁶ Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду, справа 420/14943/21, Постанова, 11 вересня 2023, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113405942>.

що визначені Конституцією та законами України, з використанням повноваження з метою, з якою це повноваження надано, обґрунтовано, тобто з урахуванням усіх обставин, що мають значення для прийняття рішення (вчинення дії). Цей висновок згодом було застосовано Верховним Судом й у постанові від 11.09.2023 у справі № 420/14943/21, у якій Суд звертав увагу й на практику Європейського суду з прав людини (наприклад, рішення у справі «Suominen v. Finland», заява № 37801/97, § 36), відповідно до якої орган влади зобов'язаний виправдати свої дії, навівши обґрунтування своїх рішень; принцип обґрунтованості рішення суб'єкта владних повноважень полягає у тому, щоб рішенням було прийнято з урахуванням усіх обставин, що мають значення для прийняття рішення (вчинення дії), на оцінці усіх фактів та обставин, що мають значення¹⁷.

Отже, для наукового розуміння стандартів аргументації рішень суб'єктів владних повноважень є необхідність у врахуванні практики Верховного Суду як основи формування стандартів судового контролю. Позиції Верховного Суду, зокрема у справах № 420/14943/21 та № 520/32557/23, визначають одні з ключових доктринальних критеріїв обґрунтованості рішень суб'єктів владних повноважень, серед яких можна виділити логічність, структурованість, зв'язок мотивів із нормами права та належну оцінку фактичних обставин справи. Ці підходи, узгоджені з практикою ЄСПЛ, і можуть стати теоретичною та практичною основою для підвищення якості аргументації рішень суб'єктів владних повноважень.

З погляду теорії, аналізуючи позиції Верховного Суду та положення законодавства України, можна дійти висновку, що аргументація суб'єктів владних повноважень значною мірою повинна базуватися на правилах логіки, заснованій на обґрунтованих фактах. Логіка в будь-яких видах юридичної аргументації є одним із головних способів розв'язання теоретичного чи прикладного питання.

Зазначений аспект фактів і логіки в правознавстві глибоко осмислили вчені Університету Лімбурга Я. Хаг і Б. Верхей у дослідженні «Логіка, що ґрунтується на мотивах: логіка для міркувань на основі правил і обґрунтувань» (*Reason-Based Logic: a logic for reasoning with rules and reasons*). Згідно з підходом *Reason-Based Logic* обґрунтування на основі правил і усунення конфліктів між аргументами має базуватися на явних знаннях¹⁸. Тому ця концепція явних знань є важливою в діяльності суб'єктів владних повноважень, адже саме завдяки логічно структурованим інструкціям, порадам, настановам, стандартам рівень аргументації рішень суб'єктів владних повноважень буде підвищуватися.

Практика Верховного Суду (справи № 520/32557/23, № 420/14943/21) підкреслює, що обґрунтованість рішень суб'єктів владних повноважень базується на логічності мотивів, їхній прив'язаності до норм права, оцінюванні фактів та недопущення немотивованих висновків. Це відповідає принципам *Reason-Based Logic* Я. Хага і Б. Верхей, згідно з якими рішення мають спиратися на явні знання та аргументи, що забезпечує контрольованість наслідків цих рішень. Отже, Верховний Суд керується логікою, близькою до *Reason-Based Logic*, яка полягає в тому, що структуровані, мотивовані та підкріплені фактами рішення гарантують прозорість і передбачуваність дій суб'єктів владних повноважень.

Стандарти аргументації рішень суб'єктів владних повноважень крізь призму практики Європейського суду з прав людини

Обґрунтованість рішень суб'єктів владних повноважень є елементом принципу верховенства права, закріпленого у ст. 6 КАС України, що вимагає необхідності дотримання пріоритету прав людини, належної аргументації для запобігання свавілля, закріплення цього стандарту в діяльності державних службовців та орієнтації на практику ЄСПЛ як одного з ключових критеріїв належного здійснення правосуддя.

Відповідно до положення ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику Суду як джерело права¹⁹.

Справедливим є зауваження С. Руденко і Д. Євтушенка, які вказують на те, що «здатність адміністративного суду забезпечувати захист прав та інтересів особи у відносинах з владними суб'єктами значною мірою ґрунтується на нормативно-правовому фундаменті, що включає в себе не лише

¹⁷ Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду, справа 520/32557/23, Постанова, 9 квітня 2025, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126485453>.

¹⁸ Jaap Hage and Bart Verheij, "Reason-Based Logic: a logic for reasoning with rules and reasons," University of Limburg, Department of Metajuridica, 1994, 24, <https://www.ai.rug.nl/~verheij/publications/pdf/lcai94.pdf>.

¹⁹ Верховна Рада України, *Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини*, Закон України 3477-IV, 23 лютого 2006, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>.

національну законодавчу базу, а й розгалужену систему міжнародних актів в сфері захисту основоположних прав та свобод людини»²⁰.

Передовсім ідеться про Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р., а також про практику ЄСПЛ. До того ж ключове значення має саме релевантна практика ЄСПЛ щодо аргументації рішень суб'єктів владних повноважень, а не загальні посилання на судові рішення.

Проте варто взяти до уваги думку голови Верховного Суду С. Кравченка: «Ми проаналізували рішення національних судів та знайшли десятки тисяч посилань на рішення Європейського суду з прав людини. Але стало дуже помітно, що у багатьох випадках використовується те рішення, ну, не так, принаймні, як використовує його і яке має значення, яке мав на увазі Європейський суд з прав людини»²¹.

Судовий контроль вимагає вироблення теоретичного стандарту «розумної та достатньої аргументації», узгодженого з підходами ЄСПЛ, а з погляду прикладного значення — запровадження методичних рекомендацій для суддів і державних службовців щодо релевантного застосування практики ЄСПЛ. З позиції цього дослідження реалізація таких підходів сприятиме підвищенню якості управлінських рішень, зменшенню проявів свавілля та посиленню гарантій захисту прав людини в публічно-правових відносинах.

За обставинами справи *Centrum för Rättvisa v. Sweden*²², фонд Centrum för Rättvisa стверджував, що його комунікації можуть бути таємно перехоплені суб'єктами владних повноважень, що є особливо чутливим з огляду на захист прав і свобод, а відсутність у Швеції ефективного засобу правового захисту підтверджується неможливістю осіб дізнатися про таке перехоплення та обмеженістю повідомлень Інспекторату лише фактом проведення розслідування без деталей²³.

У справі *Centrum för Rättvisa v. Sweden* ЄСПЛ визначив стандарти аргументації рішень суб'єктів владних повноважень, що забезпечують передбачуваність, пропорційність і законність дій. Суд встановив мінімальні гарантії щодо перехоплення комунікацій (§§ 249–253), необхідність незалежного судового контролю (§§ 265–266), застосування «глобального оцінювання» обставин (§ 275), запобігання свавільним рішенням (§ 297), дотримання принципу законності та обмеження дискреції (§ 308), а також обґрунтованість рішень і наявність ефективних засобів правового захисту (§§ 273, 358). Стандарт аргументації згідно з цим рішенням полягає в логічному, мотивованому та пропорційному обґрунтуванні рішень суб'єкта владних повноважень із забезпеченням захисту від зловживань²⁴.

У контексті критеріїв аргументації рішень суб'єктів владних повноважень, з погляду практики ЄСПЛ, також важливою є справа *Megadat.com SRL v. Moldova*²⁵. За обставинами справи, компанія, що займала 70 % ринку інтернет-послуг, оскаржила анулювання своїх ліцензій через формальні порушення після зміни юридичної адреси. Важливо, що лише її ліцензії було анульовано з 91 аналогічного випадку, а зміни регулятора ANRTI ускладнили повторне отримання ліцензії, що може свідчити про вибіркове застосування норм²⁶.

ЄСПЛ у цій справі наголосив на необхідності обґрунтованості рішень суб'єктів владних повноважень та надання доказів щодо цих дій (§ 68), зазначивши, що уряд не довів шкоди від неповідомлення зміни адреси компанії. Суб'єкти владних повноважень повинні діяти своєчасно та послідовно (§ 72), було наголошено на дотриманні принципів процесуальної участі та заборони формального підходу, які вимагають врахування аргументів компанії (§ 73–74), а свавільність і дискримінаційне ставлення порушують баланс і створюють надмірний тягар для особи (§ 79). Тобто стандартами аргументації суб'єктів владних повноважень у цій справі були такі: обґрунтованість і доказовість (§ 68, § 72), процесуальна участь і заборона формалізму (§ 73–74), заборона свавілля та дискримінації (§ 79)²⁷.

За обставинами справи *L.B. v. Hungary*²⁸, заявник із податковою заборгованістю скаржився на публікацію своїх персональних даних, оскільки угорське законодавство дозволяє розкриття інформації

²⁰ Руденко С. К., Євтушенко Д. С., «Забезпечення прав людини в адміністративному судочинстві», *Юридичний науковий електронний журнал* 9 (2024): 427, <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-9/102>.

²¹ «Голова Верховного Суду пояснив потребу в платформі офіційного перекладу рішень ЄСПЛ українською мовою», *Укрінформ*, 4 квітня 2025, <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3978442-golova-verhovnogo-sudu-poasniv-potrebu-v-platforni-oficijnogo-perekladu-risen-espl-ukrainskou-movou.html>.

²² European Court of Human Rights, *Centrum för Rättvisa v. Sweden*, 35252/08, Judgment, 25 May 2021, <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-210078>.

²³ Там само.

²⁴ Там само.

²⁵ European Court of Human Rights, *Megadat.com SRL v. Moldova*, 21151/04, Judgment, 8 April 2008, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-85732>.

²⁶ Там само.

²⁷ Там само.

²⁸ European Court of Human Rights, *L.B. v. Hungary*, 36345/16, Judgment, 9 March 2023, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-223675>.

про боржників, зокрема після змін до Закону про податкове адміністрування 2003 року, що призвело до створення інтерактивних медіакарт. Хоча дані було видалено у 2019 р., вони знову стали доступними, ставлячи під сумнів відповідність такого підходу праву на приватність²⁹.

ЄСПЛ у рішенні в цій справі зазначає, що аргументація суб'єктів владних повноважень має фокусуватися на проблемах індивіда та враховувати межі розсуду держави залежно від характеру порушених питань і важливості прав (§ 118). Значущим стандартом є забезпечення належних гарантій при обмеженні межі розсуду, зокрема щодо обробки персональних даних (§ 123), а принцип пропорційності вимагає справедливого балансу між конкуруючими інтересами, наприклад, у разі систематичного оприлюднення даних платників податків (§ 139). Стандарти аргументації суб'єкта владних повноважень згідно з цим рішенням ЄСПЛ наголошують на вузькому застосуванні межі розсуду, дотримання гарантій прав особи та дотримання принципу пропорційності в рішеннях суб'єктів владних повноважень³⁰.

Також ЄСПЛ встановлює стандарти обґрунтування рішень суб'єктів владних повноважень, що забезпечують ефективний юридичний захист. Як приклад можна навести справу *Big Brother Watch and others v. The United Kingdom*³¹. Зокрема, у цій справі ЄСПЛ наголошує, що розгляд скарг має здійснювати незалежний від виконавчої влади орган, а його рішення повинні бути мотивованими та юридично обов'язковими, включно з повноваженнями припинити незаконне перехоплення і знищувати дані³².

У справі *Suominen v. Finland*³³ зазначено, що обґрунтоване судове рішення є ключовим для справедливого розгляду, підтверджує врахування доводів сторін та забезпечує можливість ефективного оскарження й апеляційного перегляду. Суд також наголосив, що мотивоване рішення необхідне для громадського контролю за правосуддям. У цій справі необґрунтованість відмови прийняти докази призвела до порушення ст. 6 § 1 Конвенції, позбавивши заявницю можливості ефективно захищати свої права³⁴.

Аналіз національного законодавства та практики ЄСПЛ свідчить, що обґрунтованість рішень суб'єктів владних повноважень є головним елементом верховенства права та гарантії дотримання прав людини. Стаття 6 КАС України зобов'язує суб'єктів владних повноважень діяти законно, забезпечуючи юридичну визначеність, заборону свавілля та доступ до правосуддя, а суди перевіряють обґрунтованість цих рішень. Практика ЄСПЛ (*Centrum för Rättvisa v. Sweden*, §§ 249–358; *Megadat.com SRL v. Moldova*, §§ 68–79; *L.B. v. Hungary*, §§ 118–139; *Big Brother Watch v. UK*; *Suominen v. Finland*, § 36) підкреслює необхідність логічного, мотивованого, пропорційного та законного обґрунтування рішень суб'єктів владних повноважень, забезпечення процесуальної участі, заборони свавілля і дискримінації, а також ефективних засобів правового захисту. Національні судові стандарти, відображені в позиціях Верховного Суду (справи № 420/14943/21 та № 520/32557/23), акцентують увагу на логічності мотивів, зв'язку висновків із нормами права та оцінюванням фактів.

Вивчення практики ЄСПЛ дає змогу сформулювати як теоретичні, так і прикладні орієнтири для національної судової системи у сфері контролю за аргументацією рішень суб'єктів владних повноважень. Можна вважати, що в теоретичному вимірі це сприяє формуванню концепції «розумної, пропорційної та доказової аргументації», узгодженої зі стандартами ЄСПЛ, а в прикладному — потребує впровадження єдиних підходів до оцінювання мотиваційної частини рішень, розроблення судової практики та методичних рекомендацій для суб'єктів владних повноважень. Такі кроки забезпечать реальну дієвість принципу верховенства права, мінімізують прояви адміністративного свавілля та підвищать рівень довіри громадян до державних інституцій.

Доктринальні стандарти аргументації рішень суб'єктів владних повноважень у судовій практиці деяких іноземних держав

Застосування порівняльно-правового методу в дослідженні значення аргументації в адміністративному праві є емпіричним підтвердженням того факту, чому в доктринальних положеннях рішень судів іноземних держав наголошено на винятковій важливості належного обґрунтування рішень суб'єктів владних повноважень.

²⁹ European Court of Human Rights, *L.B. v. Hungary*.

³⁰ Там само.

³¹ European Court of Human Rights, *Big Brother Watch and Others v. the United Kingdom*, 58170/13, 62322/14, and 24960/15, Judgment, 25 May 2021, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-210077>.

³² Там само.

³³ European Court of Human Rights, *Suominen v. Finland*, 37801/97, Judgment, 1 July 2003, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61178>.

³⁴ Там само.

У контексті аргументації в адміністративній юстиції слід виділити значну роль доктрини. Водночас варто визнати, що сучасна доктрина адміністративного права в Україні поки що не досягає рівня, притаманного країнам із розвиненими правовими традиціями.

Об'єктивними є спостереження доктора юридичних наук, професора, судді Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду В. Бевзенка, який структуровано описав роль доктрини в адміністративній юстиції. В одному зі своїх досліджень він зазначив, що:

національна доктрина сучасного адміністративного права і процесу, долаючи архаїчну «спадщину» доби тоталітарного радянського режиму, — після її новітнього формування, дедалі більше набуває сучасних європейських демократичних рис і змісту, хоча й поволі, але розвивається. Як нам видається, початковий етап формування національної доктрини сучасного адміністративного права і процесу поступово минає, натомість настає черга другому етапу її розвитку — впровадженню здобутків й основних положень вже наново посталої доктрини адміністративного права і процесу сучасної України у численні галузі суспільно-державного життя³⁵.

Отже, аналізуючи стандарти аргументації рішень суб'єктів владних повноважень, учасники адміністративної судової справи мають враховувати не лише законодавство та національну судову практику, а й доктринальні підходи та практику іноземних судів країн розвинутої демократії, оскільки вузькоформальний підхід у глобалізованих умовах не забезпечує повного досягнення завдань адміністративного судочинства.

Судову практику іноземних держав проілюструємо прикладами справ, що стосуються стандартів аргументації рішень суб'єктів владних повноважень: у Канаді — *Baker v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration)* (1999)³⁶, у США — *Motor Vehicle Manufacturers Association of The United States, Inc., Et Al. v. State Farm Mutual Automobile Insurance Co. Et Al.*, 463 U.S. 29 (1983)³⁷, у Великій Британії — *R (on the application of Moseley) (in substitution of Stirling (Deceased)) (AP) (Appellant) v London Borough of Haringey (Respondent)* (2014)³⁸ та ін. Очевидно, що зазначений перелік справ не є вичерпним у розрізі світових інтеграційних процесів. Водночас усвідомлення ключових засад аргументації рішень суб'єктів владних повноважень хоча б у цих країнах має принципове значення як для теоретичного осмислення, так і для нормозастосовчої практики в Україні.

Справа *Baker v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration)* (1999)³⁹

За обставинами справи, заявниця оскаржила депортацію через гуманітарні підстави, зокрема можливі труднощі з медичною допомогою для її дітей, народжених у Канаді. При цьому імміграційний службовець відхилив клопотання без пояснень. Суд відмовив у перегляді рішення, а апеляційний суд визнав, що інтереси дітей не мають пріоритету. Однак депортацію було зупинено до завершення апеляції⁴⁰.

У справі *Baker v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration)* Верховний Суд Канади встановив, що адміністративні органи під час ухвалення рішень мають дотримуватися стандартів аргументації для забезпечення справедливості та можливості судового контролю (§§ 21–33). Для рішень особливої ваги, зокрема гуманітарного характеру, необхідне надання письмових мотивів, які можуть бути у вигляді робочих нотаток, якщо вони розкривають підстави рішення (§§ 43–44), а також ці рішення повинні бути неупередженими (§§ 45–48). Судовий контроль, по суті, здійснюється за стандартом «простої розумності» (§§ 54–62), а рішення визнається нерозумним, якщо воно не підкріплене мотивами, здатними витримати ретельну перевірку (§ 63). У цій справі нотатки посадовця визнано недостатніми через ігнорування найкращих інтересів дітей (§§ 64–65). Отже, справа *Baker v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration)* підтверджує обов'язок адміністративних органів надавати прозорі, неупереджені та обґрунтовані мотиви рішень, здатні витримати змістовий судовий контроль⁴¹.

³⁵ Володимир Бевзенко, «Оцінка в адміністративному процесі рішень, дій, бездіяльності суб'єктів владних повноважень: від доктрини до прикладного правозастосування», *Право України* 10 (2021): 94–5, <https://www.doi.org/10.33498/louu-2021-10-091>.

³⁶ Supreme Court of Canada, *Baker v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration)*, [1999] 2 S.C.R. 817, <https://decisions.scc-csc.ca/scc-csc/scc-csc/en/item/1717/index.do>.

³⁷ U.S. Supreme Court, *Motor Vehicle Manufacturers Association of The United States, Inc., Et Al. v. State Farm Mutual Automobile Insurance Co. Et Al.*, [1983] 463 U.S. 29, <https://www.govinfo.gov/content/pkg/USREPORTS-463/pdf/USREPORTS-463-29.pdf>.

³⁸ The Supreme Court of the United Kingdom, *R (on the application of Moseley) (in substitution of Stirling (Deceased)) (AP) (Appellant) v London Borough of Haringey (Respondent)*, [2014] UKSC 56, <https://www.supremecourt.uk/cases/uksc-2013-0116>.

³⁹ Supreme Court of Canada, *Baker v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration)*.

⁴⁰ Там само.

⁴¹ Там само.

Такі стандарти закріплено і в ст. 2 КАС України, яка зобов'язує суб'єктів владних повноважень діяти обґрунтовано та враховувати всі обставини справи. Позиція Верховного Суду у справах № 420/14943/21 та № 520/32557/23 також підтверджує це, встановлюючи такі критерії обґрунтованості рішень суб'єктів владних повноважень: логічність, зв'язок із нормами права, оцінювання фактів та відсутність немотивованих висновків. Отже, вітчизняна законодавча та судова практика, подібно до канадської, розглядає обґрунтованість рішень суб'єктів владних повноважень як ключову умову справедливості та законності у відносинах із цими суб'єктами.

Справа Motor Vehicle Manufacturers Association of The United States, Inc., Et Al. v. State Farm Mutual Automobile Insurance Co. Et Al., 463 U.S. 29 (1983)⁴²

За обставинами справи, Верховний Суд США визнав, що скасування Національною адміністрацією безпеки дорожнього руху США (NHTSA) правил про обов'язкове встановлення пасивних засобів безпеки було «свавільним і необґрунтованим», оскільки вона не надала належного обґрунтування та не розглянула важливих альтернатив для цього рішення, зокрема у формі встановлення лише подушок безпеки. Це рішення створило прецедент, який зобов'язує державні органи надавати вичерпний аналіз і мотиви під час внесення змін до нормативних правил⁴³.

У цій справі Верховний Суд США постановив, що скасування правила NHTSA підлягає контролю за стандартом «свавільності та необґрунтованості» (§§ 40–44), а при зміні курсу NHTSA повинна надати обґрунтований аналіз, що перевищує первісні цілі відповідних правил (§§ 43–44). Стандарт вимагає аналізу відповідних даних, раціонального зв'язку між фактами та рішенням, розгляду значущих альтернатив і пояснення обраного варіанта (§§ 46–49, 51–57). Суд не може підтримати таке рішення про скасування заднім числом, на основі вигаданих аргументів або невизначеності (§§ 51–54). У цій справі NHTSA ігнорувала альтернативу «тільки подушки безпеки», недооцінила користь ремінів безпеки без достатніх підстав та не розглядала окремо нероз'ємні ремні (§§ 46–49, 51–57). Тому таке скасування правил було визнано свавільним і повернуто на повторний розгляд (§§ 56–57)⁴⁴.

Рішення у справі *Motor Vehicle Manufacturers Association of The United States, Inc., Et Al. v. State Farm Mutual Automobile Insurance Co. Et Al.* демонструє, що скасування або зміна нормативних правил суб'єктом владних повноважень має супроводжуватися належним обґрунтуванням, аналізом альтернатив і логічним зв'язком фактів та висновків. Стаття 2 КАС України також містить вимоги щодо належного обґрунтування рішень суб'єктів владних повноважень і їх судової перевірки. У контексті цього рішення Верховного Суду США позиції Верховного Суду (справи № 420/14943/21, № 520/32557/23) підкреслюють необхідність логічності і структурованості мотивів рішень суб'єктів владних повноважень, їхній зв'язок із нормами права, оцінювання фактів та відсутність немотивованих тверджень.

З огляду на аналіз справи *Motor Vehicle Manufacturers Association of The United States, Inc., Et Al. v. State Farm Mutual Automobile Insurance Co. Et Al.*, важливо зазначити, що національним законодавством також передбачена можливість оскарження правил нормативного характеру в адміністративному судочинстві. Зокрема, це впливає з п. 1 ч. 1 ст. 19 КАС України, де зазначено, що юрисдикція адміністративних судів поширюється на справи у публічно-правових спорах, зокрема у спорах фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи індивідуальних актів)⁴⁵. Як і в прецеденті США, українські суди перевіряють, чи діяли суб'єкти владних повноважень у межах компетенції з урахуванням усіх значущих обставин справи. Отже, принцип обґрунтованості рішень суб'єктами владних повноважень у США та Україні передбачає раціональне мотивування, врахування альтернатив та ґрунтування рішень на фактах і праві.

Справа R (on the application of Moseley) (in substitution of Stirling (Deceased)) (AP) (Appellant) v London Borough of Haringey (Respondent) (2014)⁴⁶

За обставинами цієї справи, оскаржувалася законність консультаційного процесу щодо нової схеми зменшення податку на житло (CTRS), запровадженої після скасування централізованої схеми нарахування податків СТВ у 2013 р. У лондонському районі Гарінгей було передбачено, що непенсійні отримувачі повної допомоги СТВ сплачуватимуть 18–22 % податку, а пані Мослі, мати-одиначка, стверджувала, що консультаційний документ вводив в оману, не розглядаючи альтернативи, зокрема підвищення податку чи скорочення інших послуг. Верховний Суд оцінював

⁴² U.S. Supreme Court, *Motor Vehicle Manufacturers Association of The United States, Inc., Et Al. v. State Farm Mutual Automobile Insurance Co. Et Al.*

⁴³ Там само.

⁴⁴ Там само.

⁴⁵ Там само.

⁴⁶ The Supreme Court of the United Kingdom, *R (on the application of Moseley) (in substitution of Stirling (Deceased)) (AP) (Appellant) v London Borough of Haringey (Respondent)*.

обов'язок органу влади проводити консультації з обов'язковим представленням і обґрунтуванням відкинутих альтернатив⁴⁷.

У цій справі Верховний Суд визнав консультації, проведені муніципалітетом Гарінгей, неякісними через надання неповної інформації (§ 25). Це рішення суду підкреслило, що для змістовного обговорення та обміркованої відповіді потрібно надавати достатні обґрунтування для запропонованих змін (§ 25). Навіть якщо консультація обмежена одним варіантом, потрібно згадувати та пояснювати, чому інші альтернативи було відхилено (§ 28, § 29). Суд піддав критиці муніципалітет за те, що він представив скорочення інших послуг як неминучий наслідок урядових заходів, що ввело учасників в оману та створило враження відсутності альтернатив (§ 31, § 42). Зрештою, суд дійшов висновку, що такі дії не забезпечили справжніх консультацій щодо суті самої схеми (§ 39, § 42)⁴⁸.

З урахуванням зазначеного вище правова позиція Верховного Суду Сполученого Королівства у справі *R (on the application of Moseley) (in substitution of Stirling (Deceased)) (AP) (Appellant) v London Borough of Haringey (Respondent)* є важливим стандартом для оцінювання обґрунтованості рішень суб'єктів владних повноважень і узгоджується з принципами адміністративного судочинства в Україні. Справа ілюструє, що порушення принципу обґрунтованості (ст. 2 КАС України) має вияв у неповній або оманливій інформації під час консультацій та приховуванні альтернатив, що унеможливорює врахування всіх значущих обставин і перешкоджає ефективному судовому контролю. В Україні практика Верховного Суду (справи № 420/14943/21, № 520/32557/23) також підкреслює необхідність логічності мотивів, повноти врахування фактів і обґрунтованості рішень суб'єктів владних повноважень. Це підтверджується і судовою практикою Сполученого Королівства та може посилювати стандарти судового контролю в Україні.

Отже, застосування порівняльно-правового методу в дослідженні стандартів аргументації рішень суб'єктів владних повноважень дає можливість сформувати як теоретичні, так і практичні орієнтири для національної адміністративної юстиції. Слід зазначити, що в теоретичному аспекті це сприяє розвитку сучасної вітчизняної доктрини адміністративного права, яка має сприймати стандарти прозорості, обґрунтованості та пропорційності, властиві судовій практиці Канади, США та Великої Британії, з погляду судового контролю аргументації рішень суб'єктів владних повноважень. У прикладному вимірі це означає необхідність розроблення методичних рекомендацій для суб'єктів владних повноважень щодо надання мотивованих рішень, що витримують судовий контроль, а також уніфікації критеріїв оцінювання аргументації рішень у судовій практиці. Імплементація таких підходів сприятиме підвищенню рівня довіри громадян до суб'єктів владних повноважень, зміцненню верховенства права та впровадженню стандартів розвинених демократичних країн в адміністративне судочинство України.

Удосконалення стандартів аргументації рішень суб'єктів владних повноважень у контексті інтеграції України в ЄС

Необхідність дотримання стандартів аргументації рішень суб'єктами владних повноважень зумовлена ст. 3 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, де зазначено, що верховенство права, належне врядування, боротьба з корупцією, боротьба з різними формами транснаціональної організованої злочинності й тероризмом, сприяння сталому розвитку і ефективній багатосторонності є головними принципами для посилення відносин між Сторонами⁴⁹.

З погляду судового контролю аргументації рішень суб'єктів владних повноважень актуальними в цьому контексті також є положення розділу I Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, а саме:

Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу ... визначає механізм досягнення Україною відповідності третьому Копенгагенському та Мадридському критеріям набуття членства в Європейському Союзі. Цей механізм включає адаптацію законодавства, утворення відповідних інституцій та інші додаткові заходи, необхідні для ефективного правотворення та правозастосування⁵⁰.

⁴⁷ The Supreme Court of the United Kingdom, *R (on the application of Moseley) (in substitution of Stirling (Deceased)) (AP) (Appellant) v London Borough of Haringey (Respondent)*.

⁴⁸ Там само.

⁴⁹ Верховна Рада України, *Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони*, 27 червня 2014, https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.

⁵⁰ Верховна Рада України, *Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу*, Закон України 1629-IV, 18 березня 2004, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>.

Базовий нормативний стандарт аргументації суб'єктів владних повноважень закладений також у ст. 296 Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу, згідно з яким правові акти зазначають підстави, на яких вони ґрунтуються, та містять посилання на будь-які пропозиції, ініціативи, рекомендації, запити або висновки, що вимагаються Договорами⁵¹.

Необхідність дотримання стандартів аргументації рішень суб'єктів владних повноважень з погляду вимог ЄС впливає з принципів верховенства права та належного врядування, закріплених в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС і Загальнодержавній програмі адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. У цьому випадку судовий контроль аргументації рішень суб'єктів владних повноважень є інструментом забезпечення відповідності національної практики стандартам ЄС щодо прозорості та підзвітності. Додатково положення ст. 296 Договору про функціонування Європейського Союзу, що вимагають зазначення правових і фактичних підстав актів, формують орієнтир для національного адміністративного судочинства, де вмотивованість рішень є елементом принципу верховенства права.

Деталізація зазначених вище стандартизованих вимог у контексті нормозастосування в Європейському Союзі певною мірою знаходить відображення в практиці Європейського суду справедливості (Суду ЄС).

Суттєвим у цьому питанні є рішення Європейського суду справедливості у справі *Moerenhout and Others v Commission* (T-789/19, 12 травня 2021 р.)⁵². За обставинами справи, заявники, включно з Томом Меренгаутом, подали до Європейської Комісії 5 липня 2019 р. Європейську громадянську ініціативу, яка пропонувала заборонити ввезення на ринок ЄС продуктів з окупованих територій і вимагала від Комісії забезпечити узгодженість спільної торговельної політики з міжнародним правом та правами людини, посилаючись на положення Договорів ЄС, Хартії прав і регламентів. Комісія відмовила в реєстрації ініціативи рішенням (ЄС) 2019/1567, зазначивши, що реалізація пропозиції можлива лише на підставі ст. 215 ДФЄС, яка передбачає попереднє рішення про обмеження економічних відносин із третьою країною, що виходить за межі її повноважень⁵³.

У рішенні у справі *Moerenhout and Others v Commission* Європейський суд справедливості визнав, що Європейська Комісія порушила свій обов'язок щодо належного викладення мотивів у разі відмови в реєстрації Європейської громадянської ініціативи, спрямованої на заборону імпорту до ЄС товарів із окупованих територій. Суд зазначив, що Комісія не надала достатньо чітких і конкретних пояснень, які б дозволили заявникам зрозуміти логіку її рішення та дали б суду змогу перевірити законність відмови. Отже, рішення Комісії не відповідало вимогам ст. 296 ДФЄС та ст. 4(3) Регламенту № 211/2011, які зобов'язують інституції ЄС наводити зрозуміле обґрунтування своїх актів, особливо якщо йдеться про відмову громадянам у реалізації їхнього права на участь у демократичному процесі через Європейську громадянську ініціативу⁵⁴.

Також важливою є й інша справа Європейського суду справедливості — *Ferriere Nord SpA v Commission*⁵⁵. За обставинами справи, з жовтня 2000 р. по липень 2002 р. Комісія ЄС проводила перевірки та адміністративне провадження проти італійських сталеливарних підприємств, включно з апелянтом, встановивши участь у картелі та наклавши штраф 3,57 млн євро. Апелянт оскаржив рішення, і у 2007 р. Загальний суд анулював його щодо нього через відсутність повноважень Комісії після закінчення дії Договору про заснування Європейського співтовариства вугілля і сталі, тоді як рішення щодо Федерації італійських сталеливарних підприємств набрало законної сили⁵⁶.

У рішенні у справі *Ferriere Nord SpA v Commission* Європейський суд справедливості зазначив, що, відповідно до судової практики Суду ЄС, виклад мотивів, яких вимагає стаття 296 ДФЄС для заходів, прийнятих інституціями ЄС, має відповідати конкретному заходу та розкривати в зрозумілій і однозначній спосіб мотиви, якими керувалася інституція, що ухвалила відповідний захід, таким чином, щоб зацікавлені особи могли з'ясувати причини цього заходу, а компетентний суд мав змогу здійснити повноважний судовий контроль⁵⁷.

⁵¹ Договір про Європейський Союз та Договір про функціонування Європейського Союзу, 7 лютого 1992, https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text.

⁵² The Court of Justice of the European Union, *Moerenhout and Others v Commission*, Case T-789/19, 12 May 2021, <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=Tom%2BMoerenhout%2BAnd%2BOthers&docid=241186&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=9042373#ctx1>.

⁵³ Там само.

⁵⁴ Там само.

⁵⁵ The Court of Justice of the European Union, *Ferriere Nord SpA v Commission*, Case C-31/23 P, 4 October 2024, <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=reason%2B296%2BAnnuls%2BCommission%2BDecision&docid=290697&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=9063430#ctx1>.

⁵⁶ Там само.

⁵⁷ Там само.

Отже, аналіз практики Європейського суду справедливості (Суду ЄС) у справах *Moerenhout and Others v Commission* (T-789/19, 12 травня 2021 р.) та *Ferriere Nord SpA v Commission* (C-31/23 P, 4 жовтня 2024 р.) дає підстави для формулювання як теоретичних, так і прикладних висновків щодо удосконалення судового контролю аргументації рішень суб'єктів владних повноважень в Україні. У теоретичному вимірі такі рішення Суду ЄС закріплюють універсальний стандарт мотивованості, який передбачає обов'язок суб'єкта владних повноважень чітко викладати правові й фактичні підстави своїх рішень, що забезпечує передбачуваність нормозастосування. У прикладному аспекті зазначені стандарти можуть бути імplementовані в українську адміністративну практику шляхом адаптації до законодавства ЄС через запровадження внутрішніх процедур перевірки мотивувальної частини рішень суб'єктів владних повноважень, а також розроблення методичних орієнтирів для суддів і державних службовців щодо оцінювання повноти та логічності аргументації їхніх рішень. Це сприятиме підвищенню рівня правової визначеності, прозорості державного управління та узгодженню національної практики з вимогами належного врядування і верховенства права з позицій стандартів ЄС.

Висновки

Судовий контроль аргументації рішень суб'єктів владних повноважень є однією із засад функціонування адміністративної юстиції, оскільки він забезпечує дотримання принципу верховенства права, прозорість і підзвітність суб'єктів владних повноважень. Його зміст полягає в перевірці логічної послідовності, повноти, пропорційності та доказовості мотивів, що лежать в основі рішень суб'єктів владних повноважень. Результати дослідження свідчать, що належна аргументація рішень є не лише процесуальною вимогою, а й матеріальною гарантією законності, що дає змогу суду оцінювати обґрунтованість рішень суб'єкта владних повноважень без втручання в межі його дискреції.

Національна практика Верховного Суду узгоджується зі стандартами ЄСПЛ та Європейського суду справедливості (Суду ЄС), а також із судовою практикою окремих іноземних держав (Канади, США та Великої Британії), що дає змогу виділити універсальність критеріїв аргументації рішень суб'єктів владних повноважень, зокрема вимог щодо логіки мотивації, врахування альтернатив і належного розгляду фактів справи. Це свідчить про гармонізацію вітчизняного адміністративного судочинства з міжнародними та іноземними стандартами. У теоретичному вимірі слід зазначити, що судовий контроль аргументації рішень суб'єктів владних повноважень реалізується через систему таких критеріїв, як логічність, пов'язаність із правом, повнота фактів, заборона свавілля та пропорційність. У прикладному аспекті доцільним є впровадження єдиних методичних стандартів оцінювання мотивувальної частини рішень суб'єктів владних повноважень, орієнтованих на принципи *Reason-Based Logic* (логіки, що ґрунтується на мотивах). Такий підхід дасть змогу підвищити рівень правової визначеності, мінімізувати свавілля суб'єктів владних повноважень та зміцнити довіру громадян до інститутів державної влади.

Проаналізована у статті концепція розумної, пропорційної та доказової аргументації може бути використана як у науково-теоретичному вимірі — для подальшого розвитку доктрини судового контролю в адміністративному судочинстві, так і в практичній площині — для удосконалення стандартів мотивування рішень суб'єктами владних повноважень та забезпечення їх відповідності принципу верховенства права.

З огляду на отримані результати перспективи подальших наукових досліджень полягають у поглибленому вивченні інституційних механізмів забезпечення належної аргументації рішень суб'єктів владних повноважень, поліпшенні уніфікованих моделей судового контролю їхньої мотивувальної частини та дослідженні міжгалузевих аспектів правової аргументації у сфері діяльності суб'єктів владних повноважень. Також доцільно зосередити увагу на оптимізації теоретичної та практичної методології оцінювання якості аргументації рішень суб'єктів владних повноважень, оновленні рекомендацій для суддів і державних службовців щодо застосування стандартів обґрунтованості та імplementації найкращих практик ЄСПЛ, Суду ЄС, судів Канади, США та Великої Британії в національне нормозастосування. У такий спосіб отримані результати створюють підґрунтя для подальшого наукового вдосконалення інституту судового контролю аргументації рішень суб'єктів владних повноважень.

Список використаних джерел

- Адміністративне судочинство України: питання теорії і практики (з нагоди 20-річчя ухвалення Кодексу адміністративного судочинства України). Монографія. Редкол.: М. І. Смокович (голова), О. Р. Радишевська, В. М. Кравчук, Н. В. Богашева. Київ: ВАІТЕ, 2025. https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/rizne/Monograf_Admin_sud_vo.pdf.
- Бевзенко, Володимир. «Оцінка в адміністративному процесі рішень, дій, бездіяльності суб'єктів владних повноважень: від доктрини до прикладного правозастосування». *Право України* 10 (2021): 91–109. https://pravoua.com.ua/storage/files/magazines/files/article-pravo_2021_10-s6.pdf.
- Берlach, А. І., Дзісяк О. П., Сусак М. С. «Судовий контроль у системі адміністративного судочинства України: теоретико-правові та прикладні аспекти». *Юридичний науковий електронний журнал* 1 (2025): 594–7. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-1/138>.
- Верховна Рада України. Конституція України. 254к/96-ВР. 28 червня 1996. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
- Верховна Рада України. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Закон України 1629-IV. 18 березня 2004. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>.
- Верховна Рада України. Кодекс адміністративного судочинства України. 2747-IV. 6 липня 2005. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.
- Верховна Рада України. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини. Закон України 3477-IV. 23 лютого 2006. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>.
- Верховна Рада України. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. 27 червня 2014. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.
- Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду. Постанова, справа 420/14943/21. 11 вересня 2023. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113405942>.
- Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду. Постанова, справа 520/32557/23. 9 квітня 2025. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126485453>.
- Державна судово адміністрація України. Звіт судів першої інстанції про розгляд справ у порядку адміністративного судочинства (2024 р.) та Звіт судів першої інстанції про розгляд справ у порядку господарського судочинства (2024 р.). https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/zvit_dsau_2024.
- Договір про Європейський Союз та Договір про функціонування Європейського Союзу. 7 лютого 1992. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text.
- Києво-Могилянська школа врядування імені Андрія Мелешевича, Факультет правничих наук. Освітня програма «Суспільна політика і врядування» (спеціальність D4. Публічне управління та адміністрування, рівень — магістр). <https://vstup.ukma.edu.ua/education-program-info?ep-id=26>.
- Курко, О. П. «Суб'єкти владних повноважень в адміністративному процесі: термінологічна визначеність категорій». *Юридична наука* 11(113) (2020): 116–122. <https://doi.org/10.32844/2222-5374-2020-113-11.16>.
- Національне агентство України з питань державної служби. Про внесення змін до Стратегічного плану діяльності Національного агентства України з питань державної служби на 2025–2027 роки. Наказ 18-25. 4 лютого 2025. <https://nads.gov.ua/npas/pro-vnesennia-zmin-do-stratehichnoho-planu-diiialnosti-natsionalnoho-ahentstva-ukrainy-z-pytan-derzhavnoi-sluzhby-na-20252027-roky>.
- Рада суддів України. Інформація про показники часу, необхідного для розгляду справ і матеріалів, які надійшли до місцевих адміністративних судів та орієнтовна нормативна чисельність суддів за даними звітності за I півріччя 2025 року. https://rsu.gov.ua/oas-2025_2-maps.
- Руденко, С. К., Євтушенко Д. С. «Забезпечення прав людини в адміністративному судочинстві». *Юридичний науковий електронний журнал* 9 (2024): 426–8. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-9/102>.
- Укрінформ. «Голова Верховного Суду пояснив потребу в платформі офіційного перекладу рішень ЄСПЛ українською мовою». *Укрінформ*, 4 квітня 2025. <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3978442-golova-verhovnogo-sudu-poasniv-potrebu-v-platforni-oficijnogo-perekladu-risen-espl-ukrainskou-movou.html>.
- European Court of Human Rights. *Suominen v. Finland*. 37801/97. Judgment, 1 July 2003. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61178>.
- European Court of Human Rights. *Megadat.com SRL v. Moldova*. 21151/04. Judgment, 8 April 2008. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-85732>.
- European Court of Human Rights. *Big Brother Watch and Others v. the United Kingdom*. 58170/13, 62322/14 and 24960/15. Judgment, 25 May 2021. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-210077>.

- European Court of Human Rights. *Centrum för Rättvisa v. Sweden*. 35252/08. Judgment, 25 May 2021. <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-210078>.
- European Court of Human Rights. *L.B. v. Hungary*. 36345/16. Judgment, 9 March 2023. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-223675>.
- Hage, Jaap, and Bart Verheij. "Reason-based logic: a logic for reasoning with rules and reasons." University of Limburg, Department of Metajuridica, 1994. <https://www.ai.rug.nl/~verheij/publications/pdf/lcai94.pdf>.
- Page, Edward C., and William Alexander Robson. "Judicial review of administration." *Encyclopaedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/administrative-law/Judicial-review-of-administration>.
- Supreme Court of Canada. *Baker v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration)*, [1999] 2 S.C.R. 817. <https://decisions.scc-csc.ca/scc-csc/scc-csc/en/item/1717/index.do>.
- The Court of Justice of the European Union. *Moerenhout and Others v Commission*. Case T-789/19. 12 May 2021. <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=Tom%2BMoerenhout%2Band%2BOthers&docid=241186&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=9042373#ctx1>.
- The Court of Justice of the European Union. *Ferriere Nord SpA v Commission*. Case C-31/23 P. 4 October 2024. <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=reason%2B296%2BAnnuls%2BCommission%2BDecision&docid=290697&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=9063430#ctx1>.
- The Supreme Court of the United Kingdom. *R (on the application of Moseley) (in substitution of Stirling (Deceased)) (AP) (Appellant) v London Borough of Haringey (Respondent)*. [2014] UKSC 56. <https://www.supremecourt.uk/cases/uksc-2013-0116>.
- U.S. Supreme Court. *Motor Vehicle Manufacturers Association of The United States, Inc., Et Al. v. State Farm Mutual Automobile Insurance Co. Et Al.* [1983] 463 U.S. 29. <https://www.govinfo.gov/content/pkg/USREPORTS-463/pdf/USREPORTS-463-29.pdf>.
- Wojciechowski, Bartosz. "The Discretion of the Administrative Court Judge Understood as the Weighing of Constitutional Values." *Studia Iuridica Lublinensia* 32, no. 4 (2023): 147–56. <http://doi.org/10.17951/sil.2023.32.4.147-156>.

Bibliography

- Administrativne sudochynstvo Ukrainy: pytannia teorii i praktyky (z nahody 20-richchia ukhvalennia Kodeksu administrativnoho sudochynstva Ukrainy)*. Edited by M. I. Smokovych, O. R. Radyshevska, V. M. Kravchuk, N. V. Bohasheva. VAITE, 2025. https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/rizne/Monograf_Admin_sud_vo.pdf [in Ukrainian].
- Andriy Meleshevykh Kyiv-Mohyla School of Governance, Faculty of Law. *Educational program "Public Policy and Governance" (specialty D4. Public Management and Administration, level — Master)*. <https://vstup.ukma.edu.ua/education-program-info?ep-id=26> [in Ukrainian].
- Berlach, A. I., Dzisiak O. P., and Susak M. S. "Concepts and peculiarities of judicial control in the field of administrative justice." *Juridical Scientific and Electronic Journal* 1 (2025): 594–7. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-1/138> [in Ukrainian].
- Bevzenko, Volodymyr. "Evaluation of decisions, actions, inaction of subjects of authority in the administrative process: from doctrine to applied law enforcement." *Law of Ukraine* 10 (2021): 91–109. https://pravoua.com.ua/storage/files/magazines/files/article-pravo_2021_10-s6.pdf [in Ukrainian].
- Council of Judges of Ukraine. *Informatsiia pro pokaznyky chasu, neobkhidnoho dlia rozghliadu sprav i materialiv, yaki nadiishly do mistsevykh administrativnykh sudiv ta oriietovna normativna chyselnist suddiv za danymy zvitnosti za I pivrichchia 2025 roku*. https://rsu.gov.ua/oas-2025_2-maps [in Ukrainian].
- European Court of Human Rights. *Suominen v. Finland*. 37801/97. Judgment, 1 July 2003. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61178>.
- European Court of Human Rights. *Megadat.com SRL v. Moldova*. 21151/04. Judgment, 8 April 2008. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-85732>.
- European Court of Human Rights. *Big Brother Watch and Others v. the United Kingdom*. 58170/13, 62322/14 and 24960/15. Judgment, 25 May 2021. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-210077>.
- European Court of Human Rights. *Centrum för Rättvisa v. Sweden*. 35252/08. Judgment, 25 May 2021. <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-210078>.
- European Court of Human Rights. *L.B. v. Hungary*. 36345/16. Judgment, 9 March 2023. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-223675>.
- Hage, Jaap, and Bart Verheij. "Reason-based logic: a logic for reasoning with rules and reasons." University of Limburg, Department of Metajuridica, 1994. <https://www.ai.rug.nl/~verheij/publications/pdf/lcai94.pdf>.
- Kurko, O. "Subjects of authorities in the administrative process: terminological definition of the category." *Juridical Science* 11, no. 113 (2020): 116–22. <https://doi.org/10.32844/2222-5374-2020-113-11.16> [in Ukrainian].

- National Agency of Ukraine for Civil Service. *On Amendments to the Strategic Plan of Activities of the National Agency of Ukraine for Civil Service for 2025–2027*. Order 18–25. February 4, 2025. <https://nads.gov.ua/npas/pro-vnesennia-zmin-do-stratehichnoho-planu-diialnosti-natsionalnoho-ahentstva-ukrainy-z-pytan-derzhavnoi-sluzhby-na-20252027-roky> [in Ukrainian].
- Page, Edward C., and William Alexander Robson. “Judicial review of administration.” *Encyclopaedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/administrative-law/Judicial-review-of-administration>.
- Rudenko, S., and Yevtushenko D. “Ensuring human rights in administrative proceedings.” *Juridical Scientific and Electronic Journal* 9 (2024): 426–8. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-9/102> [in Ukrainian].
- State Court Administration of Ukraine. *Zvit sudiv pershoi instantsii pro rozghliad sprav u poriadku administratyvnoho sudochynstva (2024 r.) ta Zvit sudiv pershoi instantsii pro rozghliad sprav u poriadku hospodarskoho sudochynstva (2024 r.)*. https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/zvit_dsau_2024 [in Ukrainian].
- Supreme Court of Canada. *Baker v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration)*, [1999] 2 S.C.R. 817. <https://decisions.scc-csc.ca/scc-csc/scc-csc/en/item/1717/index.do>.
- The Court of Justice of the European Union. *Moerenhout and Others v Commission*. Case T-789/19. 12 May 2021. <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=Tom%2BMoerenhout%2BAnd%2BOthers&docid=241186&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=9042373#ctx1>.
- The Court of Justice of the European Union. *Ferriere Nord SpA v Commission*. Case C-31/23 P. 4 October 2024. <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=reason%2B296%2BAnnuls%2BCommission%2BDecision&docid=290697&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=9063430#ctx1>.
- The Supreme Court of the United Kingdom. *R (on the application of Moseley) (in substitution of Stirling (Deceased)) (AP) (Appellant) v London Borough of Haringey (Respondent)*. [2014] UKSC 56. <https://www.supremecourt.uk/cases/uksc-2013-0116>.
- Treaty on European Union and Treaty on the Functioning of the European Union*. February 7, 1992. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text [in Ukrainian].
- U.S. Supreme Court. *Motor Vehicle Manufacturers Association of The United States, Inc., Et Al. v. State Farm Mutual Automobile Insurance Co. Et Al.* [1983] 463 U.S. 29. <https://www.govinfo.gov/content/pkg/USREPORTS-463/pdf/USREPORTS-463-29.pdf>.
- Ukrinform. “Holova Verkhovnoho Sudu poiasnyv potrebu v platformi ofitsiinoho perekladu rishen YeSPL ukrainskoiiu movoiu”. *Ukrinform*, April 4, 2025. <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3978442-golova-verhovnogo-sudu-poasniv-potrebu-v-platformi-oficijnogo-perekladu-risen-espl-ukrainskou-movou.html> [in Ukrainian].
- Verkhovna Rada of Ukraine. *Constitution of Ukraine*. 254k/96-VR. June 28, 1996. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
- Verkhovna Rada of Ukraine. *Pro Zahalnodержavnu prohramu adaptatsii zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu*. Law of Ukraine 1629-IV. March 18, 2004. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text> [in Ukrainian].
- Verkhovna Rada of Ukraine. *Code of Administrative Procedure of Ukraine*. 2747-IV. July 6, 2005. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/#Text> [in Ukrainian].
- Verkhovna Rada of Ukraine. *Pro vykonannia rishen ta zastosuvannia praktyky Yevropeiskoho sudu z prav liudyny*. Law of Ukraine 3477-IV. February 23, 2006. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text> [in Ukrainian].
- Verkhovna Rada of Ukraine. *Association Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part*. June 27, 2014. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text [in Ukrainian].
- Verkhovnyi Sud [Supreme Court] u skladi kolehii suddiv Kasatsiinoho administratyvnoho sudu. Resolution, case 420/14943/21. September 11, 2023. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113405942> [in Ukrainian].
- Verkhovnyi Sud [Supreme Court] u skladi kolehii suddiv Kasatsiinoho administratyvnoho sudu. Resolution, case 520/32557/23. April 9, 2025. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126485453> [in Ukrainian].
- Wojciechowski, Bartosz. “The Discretion of the Administrative Court Judge Understood as the Weighing of Constitutional Values.” *Studia Iuridica Lublinensia* 32, no. 4 (2023): 147–56. <http://doi.org/10.17951/sil.2023.32.4.147-156>.

Volodymyr Kistianyik

PhD, advocate, Kyiv, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0003-2169-7487>

consulting@lawargument.com

JUDICIAL REVIEW OF THE ARGUMENTATION OF DECISIONS BY PUBLIC AUTHORITIES: SOME STANDARDS OF NATIONAL, INTERNATIONAL AND FOREIGN PRACTICE

Abstract

The article presents a study of the content, forms, and regularities of judicial review over the argumentation of decisions made by public authorities. It has been established that judicial review in the field of administrative justice involves examining the relevance, completeness, and logical consistency of the motives underlying the decisions of public authorities to ensure their compliance with the principle of the rule of law.

Based on an analysis of the provisions of the Code of Administrative Proceedings of Ukraine, the case law of the Supreme Court, the European Court of Human Rights, the Court of Justice of the European Union, and the courts of specific foreign countries (such as Canada, the United States, and Great Britain), the study identifies doctrinal standards for the argumentation of decisions made by public authorities. It has been proved that these standards encompass logic, coherence, the connection of motives with legal norms, consideration of relevant facts, the prohibition of arbitrariness, and adherence to the principle of proportionality.

The concept of reasonable, proportionate, and evidence-based argumentation by public authorities is proposed as a theoretical and law-application model for improving administrative justice in Ukraine. For the first time, a systemic approach to judicial review of the argumentation of decisions made by public authorities is formulated as a distinct institute of administrative justice that integrates national and international standards of good governance.

The practical significance of the obtained results is emphasized, which lies in the possibility of using the relevant criteria when assessing the reasonableness of decisions made by a public authority in judicial and public administration practice, as well as when developing methodological guidelines for civil servants.

Keywords: argumentation, judicial review, public authority, administrative justice, reasonableness of decisions.

Матеріал надійшов 23.09.2025

Схвалено до публікації 27.11.2025

Оприлюднено 31.12.2025

Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)